

BETÆNKNING

afgivet af

Lovudvalget

vedrørende

Forslag til: Inatsisartutlov nr. x af xx.xx 2012 om valg til kommunalbestyrelser, bygdebestyrelser og menighedsrepræsentationer.

Afgivet til forslagens 2. behandling

Lovudvalget har under behandlingen bestået af:

Inatsisartutmedlem Isak Hammond, Inuit Ataqatigiit, formand
Inatsisartutmedlem Justus Hansen, Demokraterne, næstformand
Inatsisartutmedlem Doris Jakobsen, Siumut
Inatsisartutmedlem Kristian Jeremiassen, Siumut
Inatsisartutmedlem Juliane Henningsen, Inuit Ataqatigiit
Inatsisartutmedlem Harald Bianco, Inuit Ataqatigiit

1. Forslagets indhold.

Der er redegjort for lovforslagets hovedpunkter i de almindelige bemærkninger afsnit 2.2.

2. Supplerende oplysninger, som er indgået i udvalgets behandling af lovforslaget.

Forslaget har været i høring. Ved høringsfristens udløb havde Naalakkersuisut ikke modtaget høringssvar fra Kanukoka og kommunerne, som fandt behov for yderligere tid til at drøfte en række aspekter af betydning for forslaget. Lovudvalget har modtaget en række høringssvar, som efterfølgende er afgivet af Kanukoka og kommunerne.

Udvalget har endvidere haft Kanukoka i foretræde.

Udvalget har i en skrivelse til Naalakkersuisut opsummeret de tilkendegivelser, som udvalget har modtaget fra Kanukoka og kommunerne, og anmodet Naalakkersuisut om at kommentere disse. Skrivelsen og Naalakkersuisut's besvarelse er optaget som bilag 1 og 2 til denne betænkning.

3. Lovudvalgets bemærkninger.

Lovudvalget vil i det følgende berøre en række problemstillingsstillinger, som er rejst af Kanukoka og kommunerne, og i Naalakkersuisut's forelæggelsesnotat.

3.1. Indskrænkning af den kommunale valgret.

Med forslaget skærpes betingelserne for kommunal valgret for personer uden dansk indfødsret.

Herboende borgere uden dansk indfødsret har i henhold til de hidtil gældende regler kommunal valgret, hvis de har haft fast bopæl i riget i mindst 3 år, og fast bopæl i Grønland i mindst 6 måneder forud for valget.

For nordiske statsborgere indebærer forslaget en stramning i form af krav om fast bopæl i Grønland i en sammenhængende periode på mindst 3 år forud for valget.

Ikke-nordiske statsborgere afskæres med forslaget fuldstændigt fra at opnå kommunal valgret, uanset hvor længe de har boet i Grønland.

Formålet med stramningen er ifølge lovbemærkningerne at undgå, at den lokale befolkning kan komme i mindretal ved tilflytning af udenlandsk arbejdskraft i større antal i forbindelse med anlægsarbejder, som strækker sig over en årrække. Det oplyses i lovbemærkningerne, at der på nuværende tidspunkt anslås at være omkring 44.000 personer i Grønland med stemmeret til kommunalvalg, men at Naalakkersuisut vurderer, at det er nødvendigt at skærpe betingelserne.

Kanukoka bemærker hertil, at forslaget, som det er udformet, har uheldige konsekvenser for personer, som ikke har dansk indfødsret, men som i en årrække har boet i Grønland og tilført landet viden, arbejdskraft og skatteindtægter. Disse personer mister nu deres valgret. Kanukoka peger endvidere på, at forslaget udgør et brud med nordisk tradition, idet alle andre lande i Norden giver kommunal valgret til nordiske statsborgere uden krav om langvarig bopæl i landet. Kanukoka opfordrer derfor til, at forslagets sigte søges opnået på anden vis.

Den Europæiske konvention af 5. februar 1992 om udlændinges politiske deltagelse på lokalt niveau forpligter de tiltrædende stater til at give enhver udlænding valgret og valgbarhed ved valg til lokale myndigheder på samme vilkår som landets egne statsborgere, forudsat at den pågældende har haft lovligt ophold i den pågældende stat i de seneste 5 år forud for valget. Danmark har tiltrådt denne konvention, men med forbehold for Grønland. Inatsisartut er ikke blevet forelagt konventionen og har således ikke haft lejlighed til at tage stilling til, hvorvidt også Grønland bør være omfattet.

Konventionen er – ligesom Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – indgået i regi af Europarådet, som i årene efter 2. verdenskrig blev oprettet med det formål at fremme demokrati og menneskerettigheder.

Hvis lovforslaget vedtages i den nuværende form, vil Grønland være afskåret fra at tiltræde konventionen. Det vil derimod ikke være tilfældet, hvis stramningen alene indebærer, at valgretten for ikke-nordiske statsborgere betinges af fast bopæl i Grønland i en sammenhængende periode på mindst 5 år forud for valget.

Lovudvalget har på de baggrund spurgt Naalakkersuisut, om det er Naalakkersuisut's forventning, at anlægsarbejderne i tilknytning til en eventuel etablering af en jernmine ved Nuuk eller en eventuel etablering af et aluminiumssmelteværk ved Maniitsoq vil strække sig over væsentligt mere end 5 år, og hvis dette ikke er tilfældet, om Naalakkersuisut ville anse et 5 års krav for en afbalanceret løsning, som både tilgodeser det af Naalakkersuisut fremhævede formål og hensynet til ikke at afskære personer, som i en længere årrække har været en del af lokalsamfundet fra demokratiske rettigheder.

Lovudvalget henviser til Naalakkersuisut's besvarelse af spørgsmål 9 og 10, hvoraf det bla. fremgår, at Naalakkersuisut i sagens natur ikke har noget empirisk grundlag for at vurdere, om et krav om 5 års sammenhængende bopæl i Grønland for ikke-nordiske borgere er tilstrækkeligt til at opnå forslagetets sigte. Naalakkersuisut kan ikke vurdere, i hvilket omfang udefra kommende medarbejdere, der arbejder i anlægsfasen, senere fortsætter i driftsfasen.

Udvalget skal hertil bemærke, at det af Naalakkersuisut's "Redegørelse om rammevilkår for realisering af storskalaerhvervsprojekter i Grønland" (FM 2012/50) fremgår, at en samtidig gennemførelse af de to projekter (jernmineprojektet ved Nuuk, og aluminiumsprojektet i Maniitsoq) vil kunne bidrage med op mod 4.700 jobs i anlægsfasen, og omkring 1.650 jobs i driftsfasen. Anlægsfasen forventes at vare omkring 3 år for jernmineprojektet og 5-7 år for aluminiumsprojektet. Der vil i anlægsfasen være et betydeligt gab mellem behovet for kvalificeret arbejdskraft og udbuddet på det grønlandske arbejdsmarked. Et gab, som vil nødvendiggøre anvendelse af udefrakommende arbejdskraft i stort omfang. I driftsfasen er gabet derimod mindre. Anvendelsen af udefrakommende arbejdskraft i et vist omfang vil dog være uundgåelig i en periode.

Selv hvis kun en tredjedel af jobbene i driftsfasen besættes med grønlandsk arbejdskraft, vil antallet af udefrakommende ansatte i de to projekter imidlertid sammenlagt kun udgøre omkring 1.100 personer, fordelt på Nuuk og Maniitsoq. Dette skal så ses i forhold til de omkring 16.000 stemmeberettigede, der er i Sermersooq Kommune og de omkring 7.000 stemmeberettigede, der er i Qeqqata Kommunia.

Naalakkersuisut's erklærede formål med at fratage herboende ikke-nordiske statsborgere deres kommunale valgret (og at begrænse den kommunale valgret for nordiske statsborgere uden dansk indfødsret) er som nævnt at undgå, at den lokale befolkning kan komme i mindretal ved tilflytning af udenlandsk arbejdskraft, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger, afsnit 2.2:

"Med forslag til skærpelse af betingelserne for at opnå valgret tilstræbes, at den lokale befolkning ikke kan komme i mindretal ved tilflytning af udenlandsk arbejdskraft i større antal. F.eks. i tilknytning til en jernmine i Nuuk, aluminiumssmelteværk i Maniitsoq eller olieaktiviteter i nordgrønland. Anlægsarbejder i tilknytning til sådanne aktiviteter vil formentlig strække sig over en årrække."

Udvalget må konstatere, at behovet for tilkaldt arbejdskraft i de to projekter, således som dette er beskrevet i Naalakkersuisut's egen redegørelse, ikke har et sådant omfang, at den lokale befolkning kan komme i mindretal ved valg til kommunalbestyrelserne, hvis der indføres et krav om 5 års sammenhængende bopæl i Grønland for ikke-nordiske borgere. Ja selv uden et sådan krav er det et spørgsmål, om den lokale befolkning overhovedet er i fare for at komme i mindretal.

Hertil kommer, at der i lovbemærkningerne til Naalakkersuisut's Forslag til Inatsisartutlov om bygge- og anlægsarbejder ved storskalaprojekter (EM 2012/110) anføres følgende:

“Efter praksis kan en udlænding opnå tidsubegrænset opholdstilladelse efter [den for Grønland gældende udlændingelovs] § 11, stk. 4, hvis udlændingen lovligt har boet i Grønland i 7 år og i hele denne periode har haft opholdstilladelse af beskæftigelses- eller erhvervsmæssige grunde, jf. den for Grønland gældende udlændingelovs § 9, stk. 2, nr. 3. Grundlaget for opholdstilladelse skal i det væsentligste have været det samme i alle 7 år, ligesom de øvrige betingelser for tidsubegrænset opholdstilladelse skal være opfyldt.

Det er ikke hensigten, at denne særlige praksis skal gælde for udlændinge, der meddeles opholdstilladelse i forbindelse med beskæftigelse i anlægsfase af et storskalaprojekt. Der vil være tale om ophold, der er tidsmæssigt afgrænset til anlægsfasen af et storskalaprojekt. Det er ikke hensigten, at den enkelte udlænding skal tage til Grønland med henblik på mere permanent ophold. Ophold vil tilsigtet være af midlertidig karakter. Der vil være tale om ophold af typisk 6- 12 måneders varighed som led i turnusordninger fordelt over en samlet anlægsperiode for disse projekter på mellem 2 til 5 år.” (Udvalgets fremhævelse)

Hvis disse oplysninger er korrekte, vil ikke-nordiske statsborgere, som er beskæftiget ved storskalaprojekter i Grønland, allerede efter de i dag gældende regler typisk være afskåret fra at opnå kommunal valgret. Ikke-nordiske statsborgere opnår nemlig først kommunal valgret, når de har haft **fast bopæl i riget i mindst 3 år, og fast bopæl i Grønland i mindst 6 måneder** forud for valget.

Det fremstår på denne baggrund som tvivlsomt, om der overhovedet er behov for at skærpe gældende betingelser for kommunal valgret.

En vedtagelse af Naalakkersuisut's forslag i uændret form vil indebære, at en mand eller kvinde uden nordisk statsborgerskab, som har bosat sig i Grønland, og er blevet en del af det grønlandske samfund, og hvis børn er født og opvokset her i landet, vil miste sin stemmeret og aldrig igen vil kunne opnå demokratiske rettigheder i det lokalsamfund, han eller hun er en del af.

At give nye medborgere ret til efter at have boet i landet i en vis periode at deltage i nærdemokratiet kan rumme en værdi, ikke blot for de pågældende medborgere, men også for samfundet. Det kan ses som en tilskyndelse til at integrere sig og tage del i lokalsamfundet –

at påtage sig et medansvar for det samfund, som man er blevet en del af. Det kan også ses som et værn mod de sociale spændinger, man ser i samfund, som har opdelt sine borgere i en klasse A, som har rettigheder og en klasse B, hvis rettigheder er indskrænkede.

At åbne sit samfund for nye borgere; at give personer udefra lov til at blive en del af vort land, vil altid rumme udfordringer, og udvalget er ikke blind for de vanskeligheder, det vil kunne medføre at importere arbejdskraft i en mængde, som efter grønlandske forhold er betydelig, fra lande, hvis kultur på mange måder adskiller sig fra vores.

Ethvert skridt til indskrænkning af demokratiet er imidlertid et skridt, som må tages med yderste forsigtighed og tilbageholdenhed.

Forslaget om at indskrænke den kommunale valgret har derfor givet udvalget anledning til alvorlig overvejelse.

Et enigt udvalg ønsker at videreføre de valgretsbestemmelser, som gælder i dag. Udvalget fremsætter ændringsforslag i overensstemmelse hermed.

3.2. Geografisk repræsentation.

Lovforslaget viderefører overgangsordningen med geografisk repræsentation i kommunalbestyrelserne. Lovforslagets § 45, stk. 4, fastsætter således, at for hver oprindelig kommune, der indgår i kommunen, vælges ét af mandaterne i kommunalbestyrelsen som geografisk repræsentant. Mandatet som geografisk repræsentant for en oprindelig kommune tilfalder den kandidat i det største parti/kandidatforbund, som har fået flest stemmer (med mindre en enkeltkandidat har opnået flere stemmer end noget parti eller kandidatforbund). De geografiske repræsentanter skal være optaget på valglisten med fast bopæl i den oprindelige kommune. Hvis et medlem af kommunalbestyrelsen, som er valgt som geografisk repræsentant, fraflytter den oprindelige kommune, mister den pågældende sin valgbarhed, med mindre flytningen sker med henblik på varetagelse af hvervet som borgmester eller viceborgmester, jf. lovforslagets §§ 55-56.

Kommunalbestyrelsen i Qaasuitsup Kommunua og kommunalbestyrelsen i Kommuneqarfik Sermersooq ønsker ikke ordningen med geografiske repræsentanter videreført. Kommunalbestyrelsen i Kommuneqarfik Sermersooq vurderer, at ordningen ikke har medvirket til at øge den reelle politiske og demokratiske indflydelse for de gamle kommuner. Opretholdes ordningen alligevel, ønsker kommunalbestyrelsen bopælskravet fjernet, idet kommunalbestyrelsen ikke kan se nogen fordel ved at stavnsbinde de folkevalgte, og idet kommunalbestyrelsen anser bopælskravet for stridende mod det, som var hensigten med strukturreformen: at de nye (stor-)kommuner skal fremstå som en enhed. Et flertal i kommunalbestyrelsen i Kommune Kujalleq finder, at kredsmandatordningen, hvis den videreføres, ikke bør være bindende for kommunerne. Qeqqata Kommunua har tilkendegivet, at ordningen med geografisk repræsentation har sikret en lokal politisk repræsentant i byerne, således at borgerne lokalt har haft mulighed for at træffe et kommunalbestyrelsesmedlem. Kommunen har dog savnet en tydeliggørelse af formål og funktion.

Kanukoka har med henvisning til kommunernes tilkendegivelser meddelt, at Kanukoka ikke kan anbefale, at ordningen med de geografiske mandater videreføres.

Kanukoka peger i den forbindelse på, at ordningen ikke harmonerer med intentionerne bag strukturreformen og modarbejder ønsket om storkommunen som en enhed – uden at ordningen i øvrigt har medvirket til at øge de tidligere kommuners reelle indflydelse i de nye (stor-)kommuner. Endvidere peger Kanukoka på, der let opstår en demokratisk konflikt, såfremt en eller flere lokale repræsentanter opnår et meget lavt personligt stemmetal, således at sammensætningen af kommunalbestyrelsen ikke afspejler de politiske styrkeforhold i (stor-) kommunen.

Såfremt ordningen med de geografiske mandater alligevel videreføres, tilslutter Kanukoka sig Kommuneqarfik Sermersooq's opfordring til, at bopælskravet udgår, og Qeqqata Kommuniarfik's opfordring til, at ordningens formål og de geografiske repræsentanters funktion tydeliggøres.

Lovudvalget har anmodet om Naalakkersuisut's bemærkninger til ovenstående tilkendegivelser fra Kanukoka og kommunerne. Naalakkersuisut har svaret, at Naalakkersuisut ved udarbejdelsen af lovforslaget har efterlevet den principbeslutning, som Inatsisartut traf ved behandlingen af FM2011/38 ("Forslag til forespørgselsdebat om, at der på baggrund af den nye kommunale struktur gives de tidligere kommuner mulighed for at opnå mindst én plads som kredsmandat eller en betegnelse som geografisk repræsentant").

Lovudvalget skal hertil bemærke, at der ikke under behandlingen af forespørgselsdebatten blev truffet principbeslutning i form af en inatsisartutudtalelse i medfør af Forretningsordenens § 36, stk. 4. Forespørgselsdebatten viste imidlertid, at et flertal i Inatsisartut ønskede ordningen med de geografiske mandater videreført, og Naalakkersuisoq for Indenrigs- og Miljølovene, Natur og Miljø lovede, at partiernes tilkendegivelser ville blive taget med i betragtning ved udarbejdelsen af en ny kommunal valglov. Dette løfte har Naalakkersuisoq indfriet.

Udvalget konstaterer, at ordningen med geografisk repræsentation blev indført som led i overgangsordningen ved kommunesammenlægningen, på foranledning af Landstingets Midlertidige Udvalg vedrørende Strukturreformen.¹ Et flertal i udvalget fandt, at de daværende kommuner skulle sikres repræsentation i de nye (stor-)kommuners kommunalbestyrelser. Ikke blot i en overgangsperiode gældende for kommunalvalget i 2008, men permanent.

Der kan argumenteres både for og imod opretholdelse af den geografiske repræsentation. Udvalget har hæftet sig ved, at den geografiske repræsentation til en vis grad sikrer, at der i kommunalbestyrelsen er medlemmer som har førstehåndskendskab til de lokale forhold overalt i (stor-)kommunen, og som kan repræsentere kommunalbestyrelsen ved officielle begivenheder i det enkelte lokalområde. Samtidig kan det argumenteres, at den geografiske

¹ Se Beretning afgivet af Landstingets Midlertidige Udvalg vedrørende Strukturreformen til FM2007/27.

repræsentation giver borgerne i de alle dele af kommunen mulighed for at henvende sig personligt til et medlem af kommunalbestyrelsen, hvis der er forhold de ønsker at gøre kommunalbestyrelsen opmærksom på. Det er der givetvis nogle, der vil foretrække, fremfor at ringe eller skrive til et medlem af kommunalbestyrelsen. Det kan også argumenteres, at ordningen sikrer det enkelte område indflydelse i kommunalbestyrelsen. Hvor langt dette sidste argument holder, kan dog diskuteres. Ordningen giver det enkelte lokalområde en mulighed for at "kunne tale sin sag", men ikke for at et flertal i kommunalbestyrelsen imødekommer de fremførte ønsker, eller tilslutter sig de fremførte synspunkter. Tværtimod kan der måske være en risiko for, at ordningen giver samtlige medlemmer af kommunalbestyrelsen en opfattelse af at være repræsentanter for det lokalområde, de selv kommer fra, og i så fald vil de geografiske mandater ofte være i mindretal. Netop dette er et af de forhold, som kan fremføres *imod* ordningen; hvis kommunalreformen skal fungere, er det vigtigt at arbejde for at borgerene overalt i kommunen oplever kommunen som en enhed, og at ethvert medlem af kommunalbestyrelsen føler sig forpligtet til at varetage borgernes interesser i *hele* kommunen. Hertil kommer, at ordningen muliggør, at en opstillet med et meget lavt stemmetal opnår en plads i kommunalbestyrelsen, mens andre med langt højere stemmetal ikke opnår en plads, og at sammensætningen af kommunalbestyrelsen ikke nødvendigvis afspejler styrkeforholdet mellem partierne i den samlede kommune. Dette kan opleves som et demokratisk problem.

Der er altså gode argumenter både for og imod en opretholdelse af den geografiske repræsentation, og det er derfor heller ikke overraskende, at både kommunerne og partierne i Inatsisartut indtil videre har stået splittet i spørgsmålet.

Hvis den geografiske repræsentation videreføres, må man endvidere forholde sig til spørgsmålet om, hvorvidt en geografisk repræsentant skal miste sit mandat, hvis den pågældende flytter til en anden del af kommunen.

Et flertal i udvalget bestående af IA og Siumut ønsker, at den geografiske repræsentation videreføres, således som der lægges op til i Naalakkersuisut's forslag. Dog finder dette flertal ikke, at en geografisk repræsentant skal miste sit mandat, hvis den pågældende flytter til en anden del af kommunen. Flertallet fremsætter ændringsforslag i overensstemmelse hermed.

Et mindretal i udvalget bestående af Demokraterne går ikke ind for, at den geografiske repræsentation videreføres. Dette mindretal fremsætter ændringsforslag i overensstemmelse hermed, og afgiver samtidig følgende mindretalsudtalelse:

Demokraterne er af den holdning, at alle borgere skal kunne stemme på de samme partier og personer, og når optællingen er slut, skal kommunalbestyrelsen bestå af de kandidater, der har fået flest stemmer for de enkelte partier. For at eksemplificere det, så skal det være sådan, at hvis Demokraterne får stemmer nok til at få tre mandater i Kommuneqarfik Sermersooq, så skal det være de tre kandidater, der har fået det højeste stemmetal, der skal indtræde i kommunalbestyrelsen. Det betragter vi som det demokratisk mest korrekte. Ved at operere med kredsmandater, risikerer man, at det ikke er de tre kandidater med flest stemmer, der kommer i kommunalbestyrelsen, da der skal være plads til kredsmandaterne. Det er efter

Demokraternes mening ikke det demokratisk mest korrekte. Et Eenkredssystem tjener samtidig til at minde de folkevalgte politikere om, at de ikke er repræsentanter for en bestemt by eller bygd, men derimod en repræsentant, der skal tjene hele kommunens interesser.

3.3. Lokalråd.

Kommunalbestyrelsen i Qaasuitsup Kommunia opfordrer til, at der i stedet for ordningen med geografisk repræsentation oprettes lokalråd, med en funktion svarende til bygdebestyrelsernes. Kommunalbestyrelsen i Kommuneqarfik Sermersooq opfordrer ligeledes til, at det gøres muligt for kommunalbestyrelserne at nedsætte lokalråd, og at tillægge disse beføjelser og kompetencer, og at give medlemmerne heraf vederlag for det hverv, de udfører.

Kanukoka tilslutter sig dette. Kanukoka peger på, at det kan virke inkonsekvent, at ordningen med geografiske repræsentanter alene gælder for de oprindelige kommuner, mens der ikke er lavet en tilsvarende ordning for de fælles bygdebestyrelser. De enkelte bygder er således ikke sikret geografisk repræsentation i de fælles bygdebestyrelser. Endvidere peger Kanukoka på, at det kan virke inkonsekvent, at landets byer ikke er sikret indflydelse på linje med bygderne.

En eventuel imødekommelse af disse opfordringer vil kræve en ændring af kommunistyrelsesloven og vederlagsbekendtgørelsen.

Et enigt Landsting afviste i 2007 et forslag (EM 2007/50) om indførelse af lokalråd som led i kommunalreformen. Flere forhold medvirkede til, at forslaget under Landstingets behandling af forslaget blev mødt med skepsis:

- Forslaget indebar, at kommunalbestyrelserne blev bemyndiget til at nedsætte et ubegrænset antal lokalråd, og give medlemmerne vederlag.
- Forslaget indebar, at Kommunalbestyrelserne selv kunne udpege medlemmer af lokalrådene. Sammensætningen af lokalrådene skulle således ikke nødvendigvis afgøres ved afholdelse af lokale valg.
- Forslaget afskar ikke medlemmerne af en kommunalbestyrelse fra at oppebære vederlag fra de lokalråd, som kommunalbestyrelsen nedsætter og eventuelt udpeger medlemmer til.
- Der var i forvejen i kommunistyrelsesloven hjemmel til at nedsætte råd og nævn, herunder lokale råd og nævn, blot uden vederlag.
- Forslaget harmonerede ikke med en grundlæggende intention om, at kommunalreformen skulle sikre administrative besparelser, og herunder også besparelser på udgifterne til de folkevalgte.
- Forslaget skulle ses i sammenhæng med et forslag fra Strukturudvalget om at nedlægge bygdebestyrelserne.

Lovudvalget har anmodet om Naalakkersuisut's bemærkninger til ovenstående. Naalakkersuisut har svaret, at Naalakkersuisut i princippet er enig i de af Inatsisartut i 2007 fremførte forhold. Naalakkersuisut har efterfølgende i drøftelser med kommunerne og Kanukoka udtrykt villighed til at vurdere muligheden for at kommunerne kan vederlægge de

medlemmer af særlige udvalg, som kommunalbestyrelsen kan etablere i henhold til styrelseslovens § 31, stk. 3.

Lovudvalget har anmodet Naalakkersuisut om at oplyse, hvilke muligheder Naalakkersuisut ser, for at undgå en forøgelse af de samlede udgifter til folkevalgte i kommunerne, hvis det besluttes, at kommunalbestyrelserne skal have mulighed for at nedsætte lokalråd eller lignende organer, hvis medlemmer kan oppebære vederlag.

Spørgsmålet skal ses i lyset af, at Naalakkersuisut i et svar til brug for Finansudvalgets behandling af finanslovsforslaget for 2013 har oplyst, at kommunalreformen (endnu) ikke har medført de tilsigtede administrative besparelser. Tværtimod er de kommunale administrationsudgifter vokset. I det seneste år inden kommunesammenlægningen udgjorde kommunernes samlede administrative udgifter 505 mio. kr. De budgetterede administrationsudgifter er i 2012 på 550 mio. kr.

Naalakkersuisut har svaret, at det kan overvejes, at fastsætte maksimale vederlag for lokalråd / lignende organer. Dette vil kræve en ændring af styrelsesloven og af vederlagsbekendtgørelsen.

Endvidere peger Naalakkersuisut på den mulighed at etablere en regulering baseret på en samlet maksimeret lønsum, således at vederlag til lokalråd / lignende organer skal ske ved tilpasning i vederlag til medlemmer af kommunalbestyrelse og andre kommunale udvalg.

En mulighed, som Naalakkersuisut ikke kommer ind på i sit svar, er at reducere antallet af kommunalbestyrelsesmedlemmer.

Forslag om indførelse af adgang til etablering af lokalråd er senest fremsat for Landstinget under efterårssamlingen 2008². Landstingets Midlertidige Udvalg vedr. Strukturreformen anførte dengang følgende herom:

”Under behandlingen af hhv. EM 2007/30 og EM 2007/50 ønskede et enigt udvalg, at de eksisterende kommuner sikres repræsentation i kommunalbestyrelserne for de nye storkommuner, samt at bygdebestyrelserne bevares, om end i halveret antal (i form af ”fælles bygdebestyrelser”, hvilket vil sige bygdebestyrelser, som er fælles for 2 eller flere bygder i samme område).

Dette var ikke, hvad Landsstyret havde lagt op til, men Landstinget tilsluttede sig udvalgets indstilling.

Med en bevarelse af bygdebestyrelserne, og med de eksisterende kommuners garanti for repræsentation i storkommunalbestyrelserne, fandt udvalget ikke, at der var fornødent grundlag for indførelsen af lokalråd, og indstillede at Landsstyret forslag herom blev forkastet.

² EM: 2008/61: Forslag til landstingslov om den kommunale styrelse

Et enigt udvalg ville altså, at vi beholder de lokale folkevalgte organer vi kender i dag: kommunalbestyrelserne og bygdebestyrelserne, men i reduceret antal. Netop reduktionen i det samlede antal lokale folkevalgte organer er et af de elementer, som skal skabe de besparelser, som er et af de væsentligste formål med kommunalreformen.

Alligevel indeholder det nu fremsatte lovforslag et kapitel (kapitel 7), som giver en kommunalbestyrelse mulighed for at nedsætte et i princippet ubegrænset antal lokalråd, hver bestående af 5 medlemmer, som modtager vederlag. Disse lokalråd kan dels bemyndiges til at "bestyre lokale anliggender", dels afgive udtalelser og indstillinger til kommunalbestyrelsen om lokale forhold.

Med en bevarelse af bygdebestyrelserne, og med de eksisterende kommuners garanti for repræsentation i storkommunalbestyrelserne, finder udvalget fortsat ikke, at der er fornødent grundlag for indførelsen af lokalråd.

Hertil kommer, at kommunalbestyrelserne har andre – og billigere – muligheder for at inddrage lokale interesser.

Selv hvis muligheden for at nedsætte lokalråd begrænses, således at der kun kan nedsættes ét lokalråd for hver af de nuværende kommuner, vil alene vederlagsudgifterne samlet andrage knap 6,5 mio. kr. Hertil kommer udgifter til administrativ betjening af rådene, udgifter til lokaler og til IT m.v.

Udvalget ønsker at fastholde besparelsessigtet bag kommunalreformen.

Et enigt udvalg opfordrer derfor Landsstyret til at fremsætte ændringsforslag, således at der ikke gives kommunalbestyrelserne mulighed for at nedsætte lokalråd.

Naalakkersuisut har oplyst, at Naalakkersuisut til forårssamlingen 2013 agter at fremsætte et forslag til ændring af Inatsisartutlov om den kommunale styrelse. Lovudvalget opfordrer Naalakkersuisut at inddrage de fremførte ønsker om mulighed for nedsættelse af lokalråd i overvejelserne om udformningen af lovforslaget, og – såfremt Naalakkersuisut er indstillet på at imødekomme disse ønsker - forholde sig til, hvorledes en eventuel lokalrådsordning mest hensigtsmæssigt kan udformes og finansieres.

3.4. Stemmeret og valgbarhed for borgere, som midlertidigt opholder sig uden for Grønland.

Naalakkersuisut anfører i sit forelæggelsesnotat bl.a. følgende:

"Ifølge forslaget til får en nærmere defineret gruppe af borgere - personer under uddannelse, syge, mv. - der midlertidig har taget ophold uden for Grønland og de med disse personer samlevende ægtefæller, mulighed for at afgive stemme til valg til kommunalbestyrelsen, bygdebestyrelser og menighedsrepræsentationer.

Efter høringen er spørgsmålet blevet rejst, om det i henhold til almindeligt anerkendte demokratiske principper også skal sikres, at denne persongruppe skal have mulighed for at opstille til valget. Dette spørgsmål blev ikke adresseret under Inatsisatuts behandling under forårssamlingen 2010. Som forslaget foreligger, vil persongruppen i § 2 alene opnå mulighed for at stemme, men de vil ikke være berettiget til at opstille til valget. Det er almindeligt anerkendt demokratisk princip at stemmeret til valg også giver ret til at opstille til valg.”

Lovudvalget skal hertil bemærke, at det i udvalgets betænkning vedr. FM2010/141 (Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at fremsætte forslag til ændring af landstingsloven om valg til kommunalbestyrelser, bygdebestyrelser og menighedsrepræsentationer, hvorved der i landstingsloven indsættes en bestemmelse svarende til § 2 i landstingsloven om valg til Grønlands Landsting) klart var forudsat, at retten til at stille op til et kommunalvalg fortsat skulle følge retten til stemmeafgivelse, og at indsættelse af en bestemmelse svarende til § 2 i landstingsloven om valg til Grønlands Landsting derfor ikke kun ville give stemmeret, men også valgbarhed til borgere, som opholder sig uden for Grønland, af årsager som er omfattet af bestemmelsen.

Udvalget indstillede – til trods for visse betænkeligheder – forslaget til vedtagelse, og Inatsisartut fulgte denne indstilling. Betænkningen til FM 2010/141 er optaget som bilag 3 til nærværende betænkning.

Et enigt Lovudvalg fremsætter på denne baggrund ændringsforslag, således at § 5 om valgbarhed også omfatter personer, som har valget i medfør af § 2.

4. Lovudvalgets indstilling.

Et enigt Udvalg fremsætter ændringsforslag. Herudover fremsætter henholdsvis et flertal bestående af IA og Siumut og et mindretal bestående af Demokraterne hver sit **supplerende ændringsforslag**.

Med disse bemærkninger overgiver Lovudvalget forslaget til 2. behandling.

Isak Hammond,
Formand
Inuit Ataqatigiit

Justus Hansen
Demokraterne

Doris Jakobsen
Siumut

Harald Bianco
Inuit Ataqatigiit

Kristian Jeremiassen
Siumut